

Møte torsdag den 11. oktober kl. 10

President: J ø r g e n K o s m o

D a g s o r d e n (nr. 3):

1. Finansministerens redegjørelse om stats- og nasjonalbudsjettet for 2002
2. Referat

Presidenten: Representantene Gunnar *Halvorsen* og Anne Helen *Rui*, som har vært permittert, har igjen tatt sete.

Presidenten skal meddele at valget av medlemmer og varamedlemmer til valgkomiteen som ble foretatt i Stortingets konstituerende møte 9. oktober 2001, hadde som resultat at samtlige foreslåtte medlemmer og varamedlemmer ble valgt med 161 stemmer.

Presidenten vil senere innkalle valgkomiteen til dens første møte.

Statsråd Karl Eirik Schjøtt-Pedersen overbrakte 11 kgl. proposisjoner (se under Referat).

S a k n r . 1

Finansministerens redegjørelse om stats- og nasjonalbudsjettet for 2002

Statsråd Karl Eirik Schjøtt-Pedersen: Hendelsene 11. september rystet oss alle. Terrorangrepene i USA og hendelsene i kjølvannet av dem har skapt økt usikkerhet internasjonalt. Utsiktene til vekst i verdensøkonomien er svekket. Det har vært sterke reaksjoner i finansmarkedene. Aksjekursene har gått kraftig ned, og oljeprisen har falt.

Norge er et land som selger mye til utlandet, og kjøper mye fra utlandet. Norsk økonomi påvirkes av den internasjonale utviklingen. Med lavere vekst i verdensøkonomien må vi være forberedt på at oljeprisen kan gå ytterligere ned. Vi går derfor inn i en tid med økt usikkerhet også for norsk økonomi.

Den økte usikkerheten viser oss hvor viktig det er med en stabil og ansvarlig økonomisk politikk, en politikk som sikrer forutsigbarhet og langsiktighet.

Regjeringen legger i dag fram et budsjett som bygger på en slik politikk. Vi styrker fellesskapsløsningene og setter ned skatten på arbeid.

Vi bruker mer av oljeinntektene enn tidligere, men ikke mer enn det som følger av den nye handlingsregelen for budsjettpolitikken som ble fastsatt i vår. Det innebærer en jevn og forsvarlig bruk av oljeinntektene. De nye retningslinjene for budsjettpolitikken har bred tilslutning i Stortinget.

Internasjonal økonomi har de siste månedene utviklet seg klart svakere enn de fleste tidligere trodde. Allerede før terroraksjonene i USA var det klare tegn til lavere vekst både i USA, Europa og Japan.

Terroraksjonene 11. september skapte frykt. Hendelsene kan endre forbrukernes og næringslivets tro på framtiden.

Veksten i verdensøkonomien kan i år bli den laveste siden begynnelsen av 1990-tallet. Vi tror fortsatt at veksten internasjonalt vil ta seg opp igjen i løpet av neste år. Risikoen for et sterkere og mer langvarig tilbakeslag har imidlertid økt.

Svekkelsen av veksten internasjonalt vil gi lavere norsk eksportvekst. Også på andre områder i norsk økonomi har det de siste månedene vært tegn til svakere utvikling. Lavere oljepriser vil etter hvert kunne gi lavere investeringer i Nordsjøen.

Hovedbildet er likevel at aktiviteten i norsk økonomi er høy. Vi har lav arbeidsledighet og høy yrkesdeltakelse. Produksjonen i Fastlands-Norge anslås å vokse med tett oppunder 2 pst. neste år. Veksten begrenses i første rekke av at vi mangler arbeidskraft.

Av og til kan man få inntrykk av at det er et problem at vi ikke har arbeidskraft å sette inn på viktige områder. Men det er det jo ikke! Det er et kvalitetsstempel ved norsk økonomi at vi utnytter våre ressurser på en god måte. Det er gjennom arbeid vi skaper verdier. Det er derfor vi har kunnet bygge ut barnehagene, skolene, helsevesenet og eldreomsorgen de siste årene, og det er derfor vi har kunnet ha en formidabel vekst i den private velstanden det siste tiåret. Ingen vil tilbake til en situasjon med høy arbeidsledighet og med lokaler og produksjonsutstyr som står ubrukt, slik vi opplevde på begynnelsen av 1990-tallet.

Men denne situasjonen stiller oss samtidig overfor krevende utfordringer. I flere næringer er det nå stor mangel på arbeidskraft. Med lav arbeidsledighet og rekordhøy yrkesdeltakelse er det heller ikke mulig å hente så mange flere ut i arbeidslivet.

Mangelen på arbeidskraft har gitt press på lønningene. Også i år ligger veksten i lønnskostnadene klart høyere i Norge enn i landene rundt oss. Dette er femte år på rad at lønnsveksten i Norge er høyere enn i de landene vi konkurrerer med. Neste år anslås en kostnadsutvikling mer på linje med våre handelspartnere. Men det krever et moderat og ansvarlig lønnsoppgjør. Prisstigningen antas å bli lavere. Reallønnsveksten neste år vil derfor likevel kunne bli god.

Norsk økonomi er sterk. Den er også mer robust overfor økonomisk tilbakeslag enn på siste halvdel av 1980-tallet. Det er viktig i en situasjon der usikkerheten rundt oss har økt.

Norge er rikt på naturressurser. Oljeinntektene gir oss en økonomisk handlefrihet som få andre land har. Men vi må ikke glemme at produksjonen i Fastlands-Norge utgjør fire femtedeler av vår samlede produksjon. Det er arbeidskraften som er vår viktigste ressurs – ikke oljen. Dersom vi f.eks. bevilger oss selv 2,5 timer kortere ukentlig arbeidstid, reduserer vi nasjonalformuen like mye som om hele oljeformuen ble borte.

For å få til en stabil økonomisk utvikling må vi sørge for at vi tar oljeinntektene gradvis i bruk. Det krever at bruken av oljeinntektene skilles fra opptjeningen, som jo varierer mye fra år til år. Mesteparten av de høye oljeinntektene i årene framover bør derfor settes til side i petroleumsfondet. Usikkerheten om størrelsen på framtidige

oljeinntekter taler også for stor forsiktighet i budsjettpolitikken. Den siste tids kraftige fall i oljeprisen gir en viktig påminnelse om det.

Jeg er glad for at det er så bred enighet om de ny retningslinjene for den økonomiske politikken som Regjeringen la fram i vår, ikke bare i Stortinget, men også i de økonomiske fagmiljøene. Budsjettpolitikken skal gi en jevn og forsvarlig bruk av oljeinntektene. Samtidig skal den jevne ut svingninger i økonomien. Det ble etablert en handlingsregel for budsjettpolitikken som sier at oljeinntektene skal fases inn om lag i takt med avkastningen av petroleumsfondet. Regelen er enkel og troverdig.

Regjeringens budsjettforslag følger denne handlingsregelen. Vi bruker forventet realavkastning av petroleumsfondet – verken mer eller mindre. Det ville være svært uheldig dersom noen i mangel på evne til å gjøre politiske valg skulle falle for fristelsen til å bryte med de nye retningslinjene som har fått så bred oppslutning. Det ville fjerne troverdigheten, og med det forutsigbarheten. Dette ville svekke mulighetene for en lavere rente.

Handlingsregelen for budsjettpolitikken tilsier en økning i bruken av oljeinntekter fra 2001 til 2002 på om lag 6 milliarder kr. Dette er 2 milliarder kr mer enn anslått i revidert nasjonalbudsjett i mai.

Det er flere grunner til denne oppjusteringen. I revidert nasjonalbudsjett ble det gjort oppmerksom på at anslagene for petroleumsfondet ikke inkluderte inntekter fra salg av Statoil-aksjer og salg av SDØE-andeler. Dette er nå innarbeidet. Bruken av oljeinntekter i inneværende år ser dessuten ut til å bli lavere enn tidligere anslått, og dermed blir økningen fra i år til neste år større. Anslagene for petroleumsfondet er basert på den informasjonen Regjeringen hadde da den avsluttet arbeidet med budsjettet.

Vi legger opp til at vel halvparten av det økte handlingsrommet benyttes til å redusere skatter og avgifter. Det er i tråd med det vi la opp til i vår. Da sa vi også at hensynet til konkurranseutsatt sektor og hensynet til å unngå store omstillinger i økonomien skal tillegges stor vekt. Det økte handlingsrommet må derfor brukes på en måte som styrker vekstevnen i økonomien. Lavere skatt på arbeid, tiltak for en bedret infrastruktur og tiltak for å bringe fram ny kunnskap gjennom forskning og utvikling er viktig i denne sammenheng.

Enkelte synes å tro at den nye handlingsregelen for bruk av oljepenger sammen med den årlige økonomiske veksten kan betale for store utgiftsøkninger og store skattereduksjoner. Men så enkelt er det ikke.

Handlingsregelen gir rom for å bruke om lag 6 milliarder kr mer pr. år de nærmeste årene, dvs. 24 milliarder kr mer i 2005 enn i 2001. Hvis halvparten brukes til å redusere skatter og avgifter, er det 12 milliarder kr.

Økt produksjon og vekst i økonomien gir økte skatteinntekter som kan brukes til å finansiere økte utgifter og nye satsinger. I den politiske debatten er det imidlertid mange som glemmer at økonomisk vekst også trekker med seg økte utgifter. Høyere vekst tilsier normalt også høyere reallønn. Det betyr økte lønnsutgifter også i of-

fentlig forvaltning. Tilsvarende øker ytelsene i folketrygden i takt med lønnsutviklingen. I tillegg øker bistanden i takt med veksten i økonomien.

Dette viser at man ikke kommer utenom de vanskelige prioriteringene. Store utgiftsøkninger eller store skattereduksjoner kan bare gjennomføres ved kutt i andre deler av budsjettet. Derfor blir det like viktig å se hvordan man rydder plass til slike satsinger, som å se hvilke satsinger man vil rydde plass til.

Eller for å si det enda klarere: Handlingsrommet i budsjettpolitikken bestemmes av skatteinntektene som følger av den økonomiske veksten, og den økte bruken av oljeinntekter som følger av handlingsregelen. Men de velferdsordningene vi allerede har etablert, vil alene kunne legge beslag på store deler av dette. Fram til 2010 vil hele handlingsrommet som følger av veksten i økonomien, kunne gå med til å finansiere de etablerte velferdsordningene. I tillegg vil også halvparten av handlingsrommet som følger av økt bruk av oljeinntekter, kunne gå med. Dette ble grundig belyst i Regjeringens langtidsprogram.

Dette understreker også at vi stadig må lete etter hvordan vi kan utnytte ressursene på en bedre måte, få mer velferd ut av pengene. Regjeringen vil styrke fellesskapsløsningene. Derfor fornyer vi dem, slik vi gjør gjennom reformene i sykehusvesenet, ved universitetene, i politiet, i Forsvaret og i likningsforvaltningen.

Budsjettforslaget som Regjeringen legger fram i dag, gir bedre og rimeligere velferdstjenester for folk flest. Det gir en mer rettferdig fordeling og et løft for de vanskeligst stilte, og det gir lavere skatt på arbeid. Samtidig bidrar forslaget til en stabil økonomisk utvikling.

Regjeringen legger fram et budsjett som vil bedre oppvekstvilkårene for barn og unge.

Spør du en ung familie hva som er deres største utfordring, vil svært mange svare at det er mangelen på barnehageplass, og hvis de *har* barnehageplass, prisen foreldrene må betale. Da må vi gjøre noe med det!

Et godt barnehage tilbud er viktig for barnas oppvekstvilkår og for foreldrenes mulighet til å delta i arbeidslivet. Regjeringen vil at alle barn som ønsker det, skal få tilbud om barnehageplass. Samtidig vil vi halvere foreldrebetalingen.

Regjeringen foreslår derfor en kraftig økning i bevilningene til barnehager. Satsingen er på om lag 1 milliard kr. Det skal gi 10 000 nye barnehageplasser. Foreldrebetalingen kan settes ned med om lag 4 000 kr i forhold til nivået i første halvår 2001. Vi vil foreslå en lovfestet rett til barnehageplass fra 2006. Og Arbeiderpartiet vil foreslå 1 milliard kr ekstra til barnehager hvert år framover til vi når målet om halvering av foreldrebetalingen i løpet av de neste fire årene.

En god bolig er avgjørende for oppvekst og levekår. Boligprisene har fortsatt å øke, særlig i de store byene. Vi legger i dag fram flere tiltak som gjøre det enklere for unge mennesker å få et sted å bo. Utlånsrammene i Husbanken økes med 2 milliarder kr. Rammen for boligtilskuddet økes, slik at bygging av utleieboliger kan trappes opp. Bostøtten økes i de store byene. Samtidig må vi

minne hverandre om at en ansvarlig økonomisk politikk som hindrer økt press på renta, er det aller viktigste for å hindre at unge mennesker får økte boutgifter.

Det frivillige arbeidet er en ressurs for Norge, en ressurs som fortjener støtte og oppmuntring. Det frivillige barne- og ungdomsarbeidet er av stor betydning for aktive lokalmiljøer og for å forebygge sosiale problemer. På en vanlig ettermiddag driver 300 000 barn og unge under 17 år idrett. Et sted mellom 25 000 og 30 000 foreldre stiller gratis opp. Både idrettslagene, kor og korps, speiderbevegelsen og det øvrige organisasjonslivet gjør en uvurderlig innsats. Regjeringen vil derfor støtte opp om det frivillige arbeidet som skjer blant barn og unge.

Arbeiderpartiet og sentrumspartiene var ved behandlingen av revidert nasjonalbudsjett i år enige om at de frivillige organisasjonene skulle kompenseres for merutgifter som følge av momsreformen. Dette følges nå opp. I tillegg dobles skattefradraget for gaver til frivillige organisasjoner.

Regjeringen legger fram et budsjett der bevilgningene til kultur trappes opp. Kulturlivet i Norge blomstrer. Kulturen gir oss inspirasjon, skaperkraft og tilhørighet. Derfor vil vi trappe opp bevilgningene til kultur hvert år fram til 2005. Vi starter allerede i år, og vi fortsetter neste år. Dette gjør det mulig med økt satsing på bl.a. museer, biblioteker, arkiver og film. Pressestøtten økes.

Det er viktig at flere får muligheten til å oppleve ulike deler av vårt kulturliv. Vi foreslår derfor økt festivalstøtte, økte midler til jazz og rytmisk musikk, dans og opera. I tillegg legges det fram en investeringsplan for nasjonale kulturbygg og tusenårssteder, med prosjekter og bevilgningsbehov fram til 2005. Det foreslås startbevilgninger for en rekke av disse prosjektene over hele landet.

Regjeringen legger fram et budsjett som vil styrke utdanning og forskning.

Arbeiderpartiet har gjennomført mange store utdanningsreformer de siste årene: Skolestart for seksåringer, ti års grunnskole, rett til treårig videregående utdanning og kraftig utbygging av høyere utdanning. Nå er oppgaven å øke kvaliteten i utdanningen.

Det er et stort behov for opprusting av skoleanleggene mange steder. Nedslitte skoler er et symbol på at det offentlige ikke klarer å løse oppgavene godt nok. Dette må og skal vi gjøre noe med. Kommunene og fylkeskommunene har hovedansvaret for denne oppgaven. Vi vil sette kommunene og fylkeskommunene bedre i stand til å gjøre jobben. Derfor økes kommunesektorens inntekter i 2002 reelt med om lag 3,5 milliarder kr sammenliknet med det inntektsnivået for 2001 som ble lagt til grunn i vår. Av dette utgjør de frie inntektene om lag 1¼ milliarder kr. Dette er det samme som Regjeringen varslet i vår.

I tillegg vil vi etablere en ny statlig finansieringsordning for skoleanlegg. Denne ordningen skal sette kommunene i stand til å ta opp rentefrie lån på i alt 15 milliarder kr til rehabilitering, tilrettelegging og nybygging av skoleanlegg.

Også kvaliteten på undervisningen må bedres. Vi vil bedre lærerutdanningen. Vi vil ta nye tak for å sikre læ-

erne gode lønns- og arbeidsvilkår. Og vi øker bevilgningene til datautstyr i skolen.

Grunnskolen skal være gratis. Da gjør det inntrykk når vi hører om barn som blir stående igjen hjemme fordi foreldrene ikke har råd til å betale egenandelen for å dra på leirskole. Vi foreslår derfor å innføre gratis leirskoleopphold i grunnskolen fra høsten 2002. Vi vil bygge ut ordningen med gratis læremidler i videregående opplæring med sikte på at alle skal få gratis læremidler fra høsten 2003. Det vil kunne spare hver elev for 3 000–4 000 kr pr. år.

Et av de mange tiltakene denne regjeringen har gjennomført for å fornye offentlig sektor, er en reform for økt kvalitet i høyere utdanning. Gradsstrukturen endres slik at den blir mer lik strukturen i andre land. Studiene blir kortere. Studentene kommer raskere ut i arbeid, og de får økt stipend slik at de kan se seg råd til å studere på heltid. Universitetene og høyskolene får nå økte midler for å starte arbeidet med denne kvalitetsreformen. Samtidig foreslår vi å øke utdanningsstøtten til studentene til 80 000 kr fra høsten 2002. Dette er en økning på om lag 10 000 kr pr. år.

Regjeringen foreslår en reell økning i den samlede forskningsinnsatsen på om lag 1,7 milliarder kr. Det er en kraftig økning – langt utover det Stortinget tidligere har lagt til grunn. Av dette utgjør en ordning med ekstra skattefradrag for forskning i næringslivet om lag 400 mill. kr. I tillegg til grunnforskningen prioriterer vi forskning innen marin sektor, energi og miljø, medisin og informasjonsteknologi. Fondet for forskning og nyskaping økes med 1 milliard kr. Samtidig foreslår vi å etablere Niels Henrik Abels minnefond som skal bidra til å synliggjøre matematikk- og realfagene – og Norge som kunnskapsnasjon.

Regjeringen legger fram et budsjett som vil øke innsatsen når det gjelder helse og pasientbehandling ved sykehusene.

Gode helsetjenester er en sentral del av det offentlige velferdstilbudet. Vi har gode helsetjenester både når det gjelder omfang og kvalitet. Men ventelistene ved sykehusene er for lang, til tross for at vi bruker mer penger til helseformål enn noen gang.

I fjorårets finanstale pekte jeg på at vi nå bruker fire ganger mer til helsevesenet enn vi gjorde i 1960, at Norge er blant de landene i Europa som bruker mest offentlige penger til helse, og at vi behandler om lag 100 000 flere pasienter enn for ti år siden. Og jeg pekte på at problemene i helsevesenet ikke bare er et penge-spørsmål. Det er vel så mye et spørsmål om å organisere helsevesenet bedre. Derfor gav Regjeringen seg selv to år på å få fram en bedre modell for offentlig sykehushrift. Mange mente at Regjeringen tok seg vann over hodet. Men Regjeringen har også her holdt det den har lovet.

Fra 1. januar 2002 skal staten overta ansvaret for sykehusene. Reformen vil gi en bedre arbeidsdeling mellom sykehusene og dermed økt behandlingsskapitet. Vi vil prioritere tiltak for å unngå unødig venting på utredning og behandling. Vi vil gjøre det enklere å benytte retten til fritt sykehusvalg. Et nasjonalt ventelisterregister

skal gi bedre oversikt over ledig kapasitet ved de enkelte sykehus. Disse tiltakene skal redusere ventetiden til et absolutt minimum.

Regjeringen foreslår samtidig å bevilge mer til helse-sektoren enn noen gang tidligere. Det foreslås en samlet reell vekst på hele 3,5 milliarder kr i 2002.

Regjeringen vil trappe opp innsatsen innenfor psykisk helsevern og kreftomsorg, i tråd med de handlingsplanene Stortinget har vedtatt.

Mange eldre og uføre har store utgifter til medisiner. Det gjelder særlig de kronisk syke. Vi foreslår derfor at medisiner på blå resept skal være gratis for uføretrygdede og for eldre over 67 år. Ordningen vil gjelde fra 1. oktober 2002. Vi foreslår dessuten omfattende skjermings-tiltak som vil gjøre helsetjenestene billigere for dem med store sykdomsutgifter. Med de tiltak som foreslås i budsjettet for 2002, har vi langt på vei oppnådd det som var intensjonen med et såkalt egenandelstak nr. 2.

Regjeringen legger fram et budsjett hvor vi vil fortsette utbyggingen av eldreomsorgen.

For få år siden var manglende enerom på sykehjemmene det mest sentrale tema i norsk politisk debatt. Etter at Jagland-regjeringen la fram eldreplanen våren 1997, er det gjort et betydelig løft for å styrke eldreomsorgen i alle deler av landet. Hjemmetjenestene er bygd ut, flere har fått enerom på sykehjemmene, og det er bygd omsorgsboliger med heldøgns omsorg og pleie.

Regjeringen følger opp eldreplanen med ytterligere bevilgninger neste år. Rammen for tilskudd til bygging av sykehjemsplasser og omsorgsboliger foreslås utvidet. Det kan gis tilsagn om 10 200 nye boenheter neste år. Når handlingsplanen avsluttes, er det dermed lagt til rette for bygging av hele 33 400 sykehjemsplasser og omsorgsboliger siden 1997.

Regjeringen legger fram et budsjett som skal sikre mer rettferdig fordeling og løfte de vanskeligst stilte.

De fleste av oss har opplevd en betydelig velstandsutvikling de siste årene. Men ikke alle har fått del i denne utviklingen. Vi vil styrke fellesskapets innsats for de vanskeligst stilte.

Over 70 pst. av de økonomisk vanskeligstilte er uten tilknytning til arbeidsmarkedet. Det er en nær sammenheng mellom økonomiske problemer og mangel på jobb. Derfor må vi få flest mulig inn i arbeidsmarkedet, og vi må hindre at folk skyves ut av arbeidsmarkedet. Tiltakene for yrkeshemmede øker vesentlig. Det legges opp til forsøk med bruk av lønnstilskudd for å få uførepensjonister tilbake i arbeid. Samtidig vil de ordinære arbeidsmarkedstiltakene bli rettet inn mot utsatte grupper på arbeidsmarkedet, spesielt ungdom og innvandrere.

Vi vil øke innsatsen for bostedsløse i de store byene. Vi vil styrke boligtilskuddet, slik at det kan bygges flere utleieboliger. Vi vil også åpne for at frivillige organisasjoner kan motta støtte både til drift og investeringer til helhetlige boligtilbud for bostedsløse. I år er det satt i gang et arbeid for å bedre levekårene til bostedsløse i de største byene. Arbeidet vil bli trappet opp i 2002. Vi vil øke boutgiftstaket i bostøtteordningen i de fire største byene.

Det foreslås en styrking av rusomsorgen. Både den forebyggende innsatsen og innsatsen for å hjelpe og behandle rusmiddelmissbrukere foreslås styrket.

For å gi økt økonomisk trygghet foreslår vi å øke barnetillegget for alders- og uførepensjonister. Enslige forsørgere med funksjonshemmede barn får rett til stønad til barnetilsyn samtidig med forhøyet hjelpestønad. Vi vil etablere en ny stønadsordning for unge som blir alvorlig syke under utdanning. Pensjonsreglene for langtidspasienter i institusjon gjøres gunstigere.

Problemerkene for de vanskeligst stilte er ofte sammensatte og varierer fra person til person. Derfor må det en helhetlig tilnærming til. De tiltakene som Regjeringen foreslår i budsjettet, er en oppfølging av Handlingsplan for økonomisk og sosial trygghet, som Regjeringen presenterte samtidig med langtidsprogrammet i vår. Den har nettopp en slik helhetlig tilnærming. Gjennom de forslagene som fremmes i budsjettet, inviterer Regjeringen Stortinget til samarbeid om å løfte de vanskeligst stilte. Det var bred enighet om dette i valgkampen, og vi legger til grunn at det også vil være bred enighet om dette når de virkelige prioriteringene skal gjøres.

Regjeringen legger fram et budsjett som vil øke bi-standen og det internasjonale engasjementet.

Den økonomiske forskjellen mellom rike og fattige land øker. Fattigdom er en av de største utfordringene i vår tid. Norge må ta sin del av ansvaret. Tre milliarder mennesker i verden må klare seg med mindre enn 20 kr pr. dag. FN har uttalt at hiv/aids kan utgjøre en trussel mot stabilitet og sikkerhet hvis epidemien ikke bringes under kontroll. Hvert minutt dør seks barn fordi de ikke får nødvendige vaksiner. Vi kan ikke snu oss bort og si at dette ikke angår oss. Derfor foreslår Regjeringen en betydelig økning i bistanden til utviklingshjelp. Bistandens andel av brutto nasjonalinntekten øker til 0,90 pst. Bevilgningene til bistand øker med hele 1,2 milliarder kr til neste år. Målet er å trappe opp bistanden til 1 pst. av brutto nasjonalinntekten.

Det overordnede målet for norsk bistand er å redusere fattigdommen ved å bedre de økonomiske, sosiale og politiske kår i de land Norge har utviklings samarbeid med. Bevilgningene til helse og utdanning i fattige land vil bli økt. Vi vil bidra til å sikre vaksiner av verdens barn gjennom det globale vaksineinitiativet som Norge var med på å ta initiativet til. Og vi vil bidra i kampen mot tuberkulose, polio og hiv/aids.

Regjeringen legger fram et budsjett som vil sikre et bedre miljø, renere energi og trygg mat.

Kugalskap og munn- og klovsyke i Europa er en påminnelse om verdien av trygge matvarer. Det er allerede satt i verk tiltak for å sikre dette, bl.a. gjennom systematisk kvalitetsarbeid og kontroll i alle ledd i matvarekjeden. Innsatsen videreføres og trappes opp til neste år. Samtidig økes bevilgningene til økologisk landbruk.

Vi vil styrke innsatsen for å sikre bedre tilgang til våre friluftsområder. Det gjelder særlig strandsonen, som er utsatt for stort press. Barn og unge skal gis større muligheter til naturopplevelser. Vi vil styrke kulturminnevernet og vernet av det biologiske mangfoldet.

(Statsråd Schjøtt-Pedersen)

Flere havarier de siste årene har vist at sikkerheten og beredskapen til sjøs ikke er god nok. Tiltak for bedre sjø-sikkerhet er viktig, både av hensyn til miljøet og av hensyn til sikkerheten for dem som ferdes til sjøs. Vi foreslår en betydelig styrking av dette arbeidet. I tillegg vil det bli vurdert å utvide grensen for det norske territorialfarvannet fra 4 til 12 nautiske mil. Dette vil gi bedre kontroll med seilingsrutene til utenlandske skip.

Vi ønsker å trappe opp bevilgningene til kollektivtransporten. Det innføres en landsomfattende ordning med ungdomskort og studentrabatt.

Regjeringen vil øke bevilgningene til klimaforskning, herunder forskning på CO₂-frie gasskraftverk og miljøvennlige energikilder. Vi ønsker at en større del av våre gassressurser skal tas i bruk i Norge og øker bevilgningene til utbygging av infrastruktur for naturgass.

Hittil har vi solgt det meste av gassen ubearbeidet til kontinentet. Vi har solgt råvaren. Andre land har skapt verdier gjennom foredling. På samme måte som det er et mål å videreføre en større andel av fisken i Norge, bør det også være et mål å foredle en større andel av gassen i Norge. Slik kan vi skape verdier, skape arbeidsplasser og samtidig et bedre miljø.

Regjeringen oppnevnte sist fredag et offentlig utvalg for å forberede en slik miljøvennlig bruk av gass i Norge. Vi vil legge fram en stortingsmelding om en helhetlig bruk av gass i Norge.

Statsministeren har mange ganger pekt på at forvandlingen av Norge fra et fattig samfunn til et velferdssamfunn handler om at vi har lykkes bedre enn mange andre land i å kombinere to grunnleggende verdier: verdien av å skape og verdien av å dele.

I den politiske debatten glemmes det ofte at velferdssamfunnet avhenger av begge deler. Det er ikke bare et spørsmål om å produsere mer for å bli rikere. Mange land har store rikdommer uten at det betyr at folk flest har det godt. På den andre siden er det heller ikke slik at vi kan ta velferden for gitt, og at det bare handler om å fordele større stykker av en kake som vokser av seg selv. La meg ta to eksempler på det siste: Mange før meg har pekt på historien om Spania som ble rik på gull, lente seg tilbake i rikdom, sluttet å skape nye produkter, ny kunst og ny kultur. Det ble begynnelsen på en lang nedgangstid. Andre har pekt på erfaringene fra Nederland som fikk store inntekter fra gassutvinning på 1960-tallet. De brukte pengene til en kraftig utbygging av offentlig sektor. Kostnadene steg, og industri og annen konkurranseutsatt virksomhet ble kraftig svekket.

Historiene viser at det ikke er noen selvfølge at rikdom på naturressurser styrker en økonomi. Man må samtidig klare å opprettholde og styrke vekstevnen i resten av økonomien.

Vi står nå ved et veiskille i overgangen fra industri- og oljealderen til kunnskapssamfunnet. Oljeproduksjonen er på sitt høyeste. Norge vil være avhengig av ny verdiskaping for å opprettholde og bygge velferdssamfunnet videre. Den raske teknologiske utviklingen, globaliseringen og den økte internasjonale konkurransen gir næringslivet

i alle land store utfordringer. Vi må gripe mulighetene ny teknologi gir for framtidig sysselsetting, vekst og velferd.

Kunnskap, idéer og kreativitet vil være vår viktigste kapital i framtiden. Derfor er utdanning og forskning helt avgjørende for videre næringsutvikling.

Regjeringen legger fram et budsjett hvor vi satser på næringsutvikling og aktiv distriktpolitikk.

Næringspolitikken skal stimulere til omstilling og nyskaping. Vi foreslår økte bevilgninger til næringsrettet forskning. Vi foreslår økte bevilgninger til forsknings- og utviklingskontrakter. Og vi foreslår skattefradrag for FoU-arbeid i små og mellomstore bedrifter.

Virkemidlene til Statens nærings- og distriktsutviklingsfond foreslås lagt om. SND gis større fleksibilitet til selv å utnytte rammene for tilskudd, lån og garantier. Samtidig vil bevilgningene til ulike tiltak for nyskaping og nyetableringer bli økt.

Distriktpolitikken skal bidra til at hovedtrekkene i bosettingsmønsteret opprettholdes og til at vi sikrer likeverdige levekår i alle deler av landet. Vi vil videreføre et høyt ambisjonsnivå i distriktpolitikken, bl.a. gjennom regionale næringslivstiltak. Vi øker innsatsen til verdiskapingsprogrammene for norsk matproduksjon og for bruk og foredling av trevirke. Det blir etablert et eget verdiskapingsprogram for reindrift.

Norge har rettigheter til noen av verdens største og mest produktive kyst- og havområder. God utnyttelse av disse ressursene gir grunnlag for arbeidsplasser, bosetting og utvikling langs kysten.

Den norske havbruksnæringen er et eventyr – et resultat av forskning og pågangsmot, og med et enormt potensial for videre utvikling. Dette er et område hvor vi kan få mye igjen for en nasjonal satsing. Marin sektor er også utpekt som et prioritert forskningsområde. Bevilgningene til marin forskning – forskning i fiskeri og havbruk – økes med hele 60 pst. i Regjeringens budsjettforslag for neste år.

En godt utbygd infrastruktur er viktig for næringsutviklingen og for å sikre bosetting i alle deler av landet. Bevilgningene til vegformål og jernbane økes nominelt med 1,3 milliarder kr. Bevilgningene til utbygging av bredbånd blir økt.

Flere land i Europa, bl.a. Sverige og Danmark, har innført lettelsener i skatter og sosiale avgifter for sine sjøfolk. Vi foreslår derfor at fergereferiene i utenriksfart skal få likeverdige rammebetingelser som tilsvarende rederier i de øvrige nordiske land. En ny ordning for å ivareta dette skal gjelde fra 1. juli 2002.

Det har vært mye fokus på skatte- og avgiftspolitikken det siste året. Skatter og avgifter er nødvendig for å finansiere et godt barnehagetilbud, en god skole og gode helsetjenester. Derfor må skatte- og avgiftsnivået ses i sammenheng med det velferdstilbudet som tilbys. Felleskapsløsningene er godt utbygd i Norden. Derfor har også de nordiske landene et høyere skatte- og avgiftsnivå enn resten av Europa.

Regjeringen legger fram et budsjett som gir lavere skatt på arbeid.

Vi bruker vel halvparten av det økte budsjettrommet som følger av den nye handlingsregelen for budsjettpolitikken, til å redusere skatter og avgifter. Innbetalte skatter og avgifter reduseres neste år med om lag 3,5 milliarder kr. Regjeringens forslag tilsvarende en påløpt skatte- og avgiftslettelse i 2002 på 7,7 milliarder kr.

Innslagspunktet i toppskatten økes fra 289 000 kr i 2001 til 320 000 kr i 2002. Ingen som har gjennomsnittslønn eller lavere, skal lenger betale ...

(Brannalarmen går.)

Presidenten: Da blir vi nødt til å avbryte møtet og forlate bygningen.

Møtet avbrutt kl. 10.40.

Stortinget fortsatte sine forhandlinger kl. 11.10.

Presidenten: Onde tunger ville ha det til at presidenten trengte en pause, men det stemmer ikke! Alt om alt var det nå i hvert fall en god øvelse.

Jeg gir da igjen ordet til statsråd Karl Eirik Schjøtt-Pedersen – han trenger ikke begynne helt på nytt!

Statsråd Karl Eirik Schjøtt-Pedersen: Det naturlige for helheten ville jo vært å begynne på nytt, men jeg tror heller ikke jeg skal gjøre det! For øvrig har det vel ikke vært pause under finanstalen siden Brofoss' berømte tale. Vi får håpe det blir lenge til neste gang det blir pause!

– Innslagspunktet i toppskatten økes fra 289 000 kr i 2001 til 320 000 kr i 2002. Ingen som har gjennomsnittslønn eller lavere, skal lenger betale toppskatt. Regjeringen foreslår også å øke minstefradraget. Forslagene innebærer at nesten 200 000 skattytere får redusert den såkalte overtidsskatten. De med under 320 000 kr i inntekt vil etter dette betale en maksimal overtidsskatt på under 36 pst.

De som har mest, må også bidra mest til fellesskapet. Skatten på aksjeutbytte foreslås derfor videreført.

I budsjettforliket for 2000 vedtok sentrumspartiene, Høyre og Fremskrittspartiet en særskilt skatteøkning for fagorganiserte. Regjeringen foreslår å endre dette. Fradraget for fagforeningskontingent og fradraget for gaver til frivillige organisasjoner doubles, fra 900 kr til 1 800 kr.

Elavgiften ble foreslått satt ned med én øre pr. kWh fra 2. juli i år. Fra 1. juli neste år vil vi sette avgiften ned med én øre til.

De endringene som ble vedtatt i satsene for avskrivninger på investeringer under fjorårets budsjettbehandling, førte i enkelte tilfeller til at satsene ble lavere enn det faktiske verdifallet på kapitalen. Regjeringen mener at satsene bør være i tråd med den faktiske verdiforringelsen, og foreslår derfor å øke avskrivningssatsene tilsvarende en skattelette for næringslivet på 1,5 milliarder kr.

Næringslivet nyter også godt av at vi fjerner om lag 500 tollsatser på industrivarer.

Stortingets vedtak om å fjerne investeringsavgiften fra 1. april 2002 vil gi et inntektstap på om lag 3,5 milliarder kr på 2002-budsjettet og 6 milliarder kr på årsbasis. Investeringsavgiften har uheldige sider med mange kompliserte fritak. Avgiften har blitt ytterligere uthulet ved at

virksomheter som ble momspliktige fra 1. juli i år, ble fritatt for investeringsavgiften. Regjeringen ser det derfor som viktig at investeringsavgiften blir fjernet i 2002.

Regjeringen mener at lettelse i skatten på arbeid nå må prioriteres. Med en samlet skatte- og avgiftslettelse på 3,5 milliarder kr er det Regjeringens vurdering at en så omfattende lettelse for næringslivet som fjerning av investeringsavgiften representerer, enten må gjennomføres over noe lengre tid eller delvis finansieres med skatteskjerpelser på andre områder. Regjeringen vil, etter en samlet vurdering, tilrå at tidspunktet for avviklingen av investeringsavgiften utsettes med et halvt år, til 1. oktober 2002.

Dette budsjettet bygger på at menneskenes frihet ikke skapes mot velferdssamfunnet, men gjennom velferdssamfunnet. Frihet betyr å kunne ta i bruk sine evner og anlegg, utvikle seg og bidra. Men denne friheten er bare reell hvis alle har mulighet til å oppnå den.

Derfor bygges frihet i fellesskap: Ved å gi alle lik rett til utdanning, lik rett til grunnleggende helsetjenester, en god bolig, en trygg alderdom – et samfunn hvor alle er sikret de grunnleggende velferdsgodene, og hvor fellesgodene bygges ut gjennom en solidaritet der den som har mest, også må bidra mest. Det er dette som har gjort Norge til det FN kaller verdens beste velferdssamfunn.

Dette budsjettforslaget viser Arbeiderpartiets politikk, slik vi presenterte den i valgkampen, og slik vi vil følge den opp gjennom hele denne valgperioden. Samtlige løfter i det «verdipapir» til velgerne som Arbeiderpartiet gikk til valg på, er innarbeidet i budsjettet. Det kan vi gjøre fordi vi ikke lover mer enn det vi kan holde, og fordi vi har gjort klare prioriteringer – barnehager, skole og helse først.

Regjeringen mener at budsjettforslaget er godt tilpasset utfordringene for norsk økonomi. Budsjettforslaget følger handlingsregelen om å bruke forventet avkastning av oljefondet. Vi har lagt stor vekt på å innføre oljeinntektene på en måte som ikke gir for sterke virkninger på innenlandsk etterspørsel. Markedet forventer en moderat rentenedgang gjennom neste år. Ved å bruke mer oljeinntekter enn Regjeringen foreslår, er det fare for at rentene vil bli liggende høyere enn dette.

Norsk økonomi er sterk. Verdiskapingen er høy. Velferdsnivået er høyt. Arbeidsledigheten er lav. Dette er ikke tilfeldig. Det er resultatet av en vellykket økonomisk politikk.

Terroraksjonene i USA 11. september har økt usikkerheten om den økonomiske utviklingen. Det understreker nødvendigheten av at den ansvarlige økonomiske politikken føres videre.

Regjeringens budsjettforslag trykker grunnlaget for en fortsatt god økonomisk utvikling.

Regjeringen inviterer Stortinget til samarbeid om et budsjett som gir økt velferd og videre utbygging av fellesgodene!

Presidenten: Presidenten vil foreslå at finansministerens redegjørelse om stats- og nasjonalbudsjettet for 2002 legges ut for behandling i et senere møte. – Ingen innvendinger er kommet mot dette forslag, og det anses vedtatt.

S a k n r . 2

Referat

1. (7) Saker som Stortinget ikke har behandlet i sesjonen 2000-2001 (Dokument nr. 11 (2000-2001))
Enst.: Vedlegges protokollen.
2. (8) Samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 77/2001 av 19. juni 2001 om endring av vedlegg XIII i EØS-avtalen (skipsavfallsdirektivet) (St.prp. nr. 102 (2000-2001))
Enst.: Sendes energi- og miljøkomiteen, som forelegger sitt utkast til innstilling for utenrikskomiteen til uttalelse før innstilling avgis.
3. (9) Norsk Klimapolitikk (St.meld. nr. 54 (2000-2001))
Enst.: Nr. 3 sendes energi- og miljøkomiteen.
4. (10) Sikring av museumsbanen ved Norsk Bergverksmuseum (St.prp. nr. 5 (2001-2002))
5. (11) I ytringsfrihetens tjeneste. Mål og virkemidler i mediepolitikken (St.meld. nr. 57 (2000-2001))
Enst.: Nr. 4 og 5 sendes familie-, kultur- og administrasjonskomiteen.
6. (12) Endring av Stortingets vedtak om forbruksavgift på elektrisk kraft i statsbudsjettet for 2001 (St.prp. nr. 100 (2000-2001))
7. (13) Statsbudsjettet medregnet folketrygden for budsjetterminen 2002 (St.prp. nr. 1 (2001-2002))
8. (14) Nasjonalbudsjettet 2002 (St.meld. nr. 1 (2001-2002))
Enst.: Nr. 6–8 sendes finanskomiteen.
9. (15) Datatilsynets årsmelding for 2000 (St.meld. nr. 53 (2000-2001))
Enst.: Sendes justiskomiteen.
10. (16) Økonomiske og administrative konsekvenser på utlendingsfeltet som følge av økt antall asylsøkere i 2001 (St.prp. nr. 101 (2000-2001))
11. (17) Samepolitikken (St.meld. nr. 55 (2000-2001))
Enst.: Nr. 10 og 11 sendes kommunalkomiteen.
12. (18) Grunnlovsforslag fremsatt på 144. Storting: (Dokument nr. 12: (1999-2000))
13. (19) Riksrevisjonens undersøkelse av regjeringens gjennomføring av Handlingsplan for atomsaker (Dokument nr. 3:9 (2000-2001))
14. (20) Riksrevisjonens undersøkelse vedrørende multi-bi tilskudd til utdanningstiltak i regi av UNESCO og Verdensbanken (Dokument nr. 3:10 (2000-2001))
15. (21) Riksrevisjonens undersøkelse av saksbehandlingstider for klagesaker vedrørende merverdiavgift og investeringsavgift (Dokument nr. 3:11 (2000-2001))
16. (22) Riksrevisjonens undersøkelse av klagesaksbehandlingen ved fylkesmannsembetene (Dokument nr. 3:12 (2000-2001))
Enst.: Nr. 12–16 sendes kontroll- og konstitusjonskomiteen.
17. (23) Behov for økt bevilgning til naturskadeerstatning i statsbudsjettet for 2001 (St.prp. nr. 99 (2000-2001))
Enst.: Sendes næringskomiteen.
18. (24) Store Norske Spitsbergen Kulkompani A/S og Svea Nord-prosjektet (St.prp. nr. 2 (2001-2002))
Enst.: Sendes næringskomiteen, som forelegger sitt utkast til innstilling for utenrikskomiteen til uttalelse før innstilling avgis.
19. (25) Midlertidig statlig forsikringsansvar for norske luftfartøy og lufthavner ved skader på tredjepart som følge av krigs- og terrorhandlinger (St.prp. nr. 103 (2000-2001))
Enst.: Sendes samferdselskomiteen.
20. (26) Endring av bevilgningene på statsbudsjettet for 2001 for å styrke den helsemessige beredskap mot atom-, biologiske og kjemiske våpen (St.prp. nr. 3 (2001-2002))
Enst.: Sendes sosialkomiteen.
21. (27) Samtykke til inngåing av avtale av 23. mars 1986 om oppretting av Det interamerikanske investeringsselskapet (IIC) (St.prp. nr. 97 (2000-2001))
22. (28) Samtykke til inngåelse av en avtale mellom Kongeriket Norge og Den europeiske politienhet (Europol) om samarbeid om bekjempelse av alvorlige former for internasjonal kriminalitet (St.prp. nr. 98 (2000-2001))
23. (29) Nordisk samarbeid (St.meld. nr. 56 (2000-2001))
Enst.: Nr. 21–23 sendes utenrikskomiteen.

Møtet hevet kl. 11.15.